

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди (Україна)
кафедра освітології та інноваційної педагогіки
Університет Григорія Сковороди в Переяславі (Україна)
Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка (Україна)
Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка (Україна)
Кардіффський університет Метрополітан (Велика Британія)
Телевський державний університет імені Якоба Гогешвілі (Грузія)
Поморська академія в Слупську (Республіка Польща)
Університет імені Адама Міцкевича в Познані (Республіка Польща)
Державний університет Середнього Заходу УНІЦЕНТРО (Бразилія)

МАТЕРІАЛИ

**IX Міжнародної науково-практичної конференції
«ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ
ВИЩОЇ І СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ
ВИКЛИКІВ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА»
«PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL PROBLEMS OF
HIGHER AND SECONDARY EDUCATION IN THE CONDITIONS
OF MODERN CHALLENGES: THEORY AND PRACTICE»
(м. Харків, 19 – 20 березня 2025 року)**

**Харків
2025**

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди

До 80-річчя від дня присвоєння
університету імені Г.С. Сковороди

Психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої
освіти в умовах сучасних викликів: теорія і практика

матеріали IX Міжнародної науково-практичної
конференції

Харків – 2025

УДК 37.013.77
П86

Психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої освіти в умовах сучасних викликів: теорія і практика : матеріали IX Міжнародної науково-практичної конференції (Харків, 19 – 20 березня 2025 р.) / Харк. нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди. – 416 с.

У збірнику відображено психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої школи в умовах сучасних викликів. Він містить результати досліджень учених, викладачів, учителів, наукових пошуків докторантів, аспірантів, студентів з питань розвитку педагогічної науки й освіти, психолого-педагогічних аспектів інклюзивної освіти, організації дистанційного навчання, реалізації інноваційних технологій, розвитку обдарованої особистості в сучасному освітньому середовищі, професійної підготовки фахівця, а також сучасних проблем порівняльної педагогіки.

Матеріали стануть у нагоді науковцям, докторантам, аспірантам, викладачам, магістрам і студентам закладів вищої освіти, практичним працівникам у галузі освіти.

*Рекомендовано редакційно-видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
Протокол № 4 від 16 квітня 2025р.*

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ І

МЕТОДОЛОГІЯ, ІСТОРИЧНИЙ І КОМПАРАТИВНИЙ ДИСКУРС РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНОЇ НАУКИ

Бойчук Ю., Зеленська Л.

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди:
сторінки історії і здобутки сьогодення..... 14

Гончаренко Л.

Професійна підготовка магістрів у галузі права: досвід країн ЄС..... 22

Гриненко Г.

Система вищої освіти Австралії..... 25

Дацко О.

Пріоритетні напрями діяльності європейської асоціації університетів:
просування привабливості та конкурентоспроможності кар'єри у сфері вищої
освіти в умовах сучасних викликів 29

Жень Фушен

Розвиток культури академічної доброчесності в КНР: тенденції та стратегічні
ініціативи..... 35

Золотухіна С, Миронов К.

Особливості організаційно-педагогічної діяльності завідувача кафедри..... 39

Іванюк Г.

Актуалізація функцій педагогічної науки в контексті підготовки докторів
філософії (PhD)..... 45

Іонова О.

Фактори створення здоров'язбережувального освітнього середовища
вальдорфської школи..... 49

Колесников А.

Дефініція «правова освіченість» у науковому дискурсі..... 54

Lina HE

Challenges of chinese primary school teachers' training to professional activities in
the flexible-learning education concept..... 57

Lipin Tan

Use of technology in pedagogical innovation of managers' professional development in PR China.....	62
Xi Liu	
Education programs for ethnic minority students in china's higher education: focus on education and art specialities.....	66
Tingting Zhou	
Types of education institutions for primary school children to learn piano in PR China.....	70
У Яньчан.	
Аналіз нормативно-правових засад забезпечення управління освітою у вищих політехнічних коледжах Китаю.....	74
Ziwen Wang	
Home internationalization as an educational and social practice for future music teachers in China.....	79
Чен ЧЖЕ	
Способи громадянського виховання майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в Китайській народній республіці.....	84
Чень Цзінвей	
Інтелектуально-творчий критерій творчих здібностей майбутніх спеціалістів у вищих політехнічних коледжах Китаю.....	88
Чжан Цзе, Друганова О.	
Історіографія проблеми розвитку фортепіанної освіти в закладах вищої освіти КНР (кінець XX – початок XXI століття).....	93
Фазан В., Штефан Л.	
Організація вищої освіти в Нідерландах.....	96
Ян Сісі	
Інноваційні технології навчання магістрів хореографії в країнах Європейського союзу.....	100

СЕКЦІЯ II

ОРГАНІЗАЦІЙНІ, ДИДАКТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО ТА ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ

Кириленко О.

Сутнісно-організаційні аспекти дистанційного навчання студентів..... 104

СЕКЦІЯ III

МОДЕЛЮВАННЯ ІНКЛЮЗИВНОГО ТА ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩ

Башкір О., Левченко А.

Значення арт-терапії в роботі з дітьми з особливими освітніми потребами..... 109

Башкір О., Кізіменко О.

Професійна деформація вчителя як психологічна проблема..... 113

Дідик Н.

Теоретичний аналіз поняття «здоров'язбережувальне освітнє середовище»..... 116

Проценко О.

Інклюзивний простір для молодших школярів з труднощами в навчанні в умовах воєнного стану 122

Табачник О.

Корекційна робота в інклюзивному та здоров'язбережувальному освітньому середовищі у форматі дистанційного навчання..... 126

Ушкало К.

Використання елементів воркауту як засобу формування культури здорового способу життя учнів базової школи..... 131

Шапошнікова І., Корсун С.

Деякі аспекти формування культури здоров'я майбутніх фахівців з фізичної культури та спорту в навчальному процесі..... 135

СЕКЦІЯ IV ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТІ

Вейтас М. Інноваційні методи навчання здобувачів вищої юридичної освіти в Україні.....	140
Гончаренко М. Використання інтерактивних методів у процесі навчання учнів базової середньої школи.....	144
Жмурко О. Імерсивні технології як засіб формування екологічної компетентності майбутніх учителів біології.....	148
Костенко Н., Азаренко Н. Арт-терапія як засіб творчого та емоційного розвитку дітей дошкільного віку...	152
Перерва С., Бойко П. Креативність та анімація в професійній підготовці майбутніх учителів.....	156
Подаваленко А., Зеленська Л., Білера Н. Упровадження методів розвитку критичного мислення лікарів на циклах тематичного вдосконалення.....	161
Скляр Б., Надточій С. Значення інтерактивних методів навчання в підготовці майбутніх учителів закладів загальної середньої освіти.....	167
Упатова І., Борзик О., Дрокіна А. Дидактичні особливості stem-освіти студентів у процесі вивчення природничих дисциплін.....	171

СЕКЦІЯ V

ЗАГАЛЬНА І ВИЩА ОСВІТА В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ

Башкір О., Степурська А. Роль студентських освітніх осередків у підготовці майбутніх учителів.....	177
Білик В., Гетьманська Р., Руденко Б. Формування комунікативних властивостей лідера у студентів-психологів.....	180
Білик В., Бережна Ю., Олексієвець Н.	

Розвиток комунікативних soft skills майбутніх психологів як чинника успішності професійної.....	185
Бойчук В.	
Формування ціннісного ставлення підлітків до міжкультурної комунікації на уроках англійської мови.....	190
Булава О., Кін О.	
Вплив сімейного виховання на формування особистості підлітка.....	197
Вешковський В.	
Структура міжкультурної компетентності викладачів ВВНЗ.....	201
Vyshnevskia M.	
Soft skills as a tool for strengthening student agency in the learning process.....	206
Голенкова А.	
Мотиваційний фактор готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційної спортивної діяльності в закладах загальної середньої освіти.....	210
Голубенко С.	
Алгоритм проєктування індивідуальної освітньої траєкторії студента.....	215
Гончарова О., Білецька В.	
Особливості організації навчального процесу під час викладання математичних дисциплін у місцях тимчасової дислокації: виклики та рішення.	218
Жуков В.	
Методи діагностування сформованості морально-етичної культури майбутніх учителів предметів мистецького циклу.....	222
Кірик О.	
Сутнісні характеристики емоційного інтелекту майбутніх психологів.....	226
Княжева І., Філіпчук В.	
Економічна освіта майбутніх учителів як педагогічна проблема.....	229
Kseniia Kugai	
Enhancing academic integrity through the competence-based approach.....	235
Желанова В., Леонтєва І.	
	238

Резильєнтність викладача сучасного університету: суть і структура.....	245
Любченко О. Суть життєвої компетентності особистості.....	
Лю Чженьянь Командна діяльність як умова успішної взаємодії учасників навчального хорового колективу.....	249
Овсюк Д. Арт-терапія як засіб формування в майбутніх психологів готовності до професійної діяльності.....	252
Лі Юаньці, Попова О. Кордоцентричність як сутнісна характеристика педагогічної емпатії.....	256
Ревенко І. Методи формування емпатійно-рефлексивної культури майбутнього вчителя	262
Самойленко О. Освітнє середовище закладу вищої освіти як умова професійного саморозвитку майбутніх керівників.....	266
Самусенко Ю. Аналітична компетентність як компонент педагогічної майстерності викладачів ВВНЗ.....	273
Сердюк А. Soft skills як складник професійної підготовки майбутніх офіцерів.....	277
Сунь Цзяньнань Виконавські вміння та навички гри на музичних інструментах.....	282
Цюра М., Теряєв А., Ялліна В. Управління стресом та комунікативні навички: ключові компоненти підготовки майбутнього вчителя.....	285
Тодорова К. Personality formation potential at esp lessons in military educational establishments	290
Фейфань Тянь, Рибалко Л. Сучасний китайський танець як засіб творчого самовираження майбутніх хореографів.....	293

Цуй Кеке, Рибалко Л.	298
Питання формування готовності майбутніх дизайнерів анімації до професійної самореалізації у науково-педагогічній літературі.....	302
Hakan Usakli	
Lifelong social emotional learning.....	

СЕКЦІЯ VI АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ

Абазіна Л.	
Вимоги до кваліфікації викладачів для дорослих у данії в контексті європейських освітніх ініціатив.....	308
Герасимова І.	
До проблеми підготовки наукових кадрів у галузі педагогічних наук: гендерний аспект.....	312
Остапенко В., Дорошенко В., Дорош Т.	
Формування професійних якостей майбутніх учителів музичного мистецтва в неформальній освіті.....	318
Рій Ю.	
Нормативний супровід професійного самовдосконалення вчителя ЗЗСО.....	323
Rudnyeva I.	
Intangibility motive for learning a foreign language in the age over 45.....	328
Ужва К.	
Організація освіти дорослих у Великій Британії.....	333
Шматько К.	
Padlet, Mentimeter та Kahoot! Як інструменти інтерактивного навчання в неформальній освіті дорослих.....	336

СЕКЦІЯ VII ЦИФРОВІ ТРАНСФОРМАЦІЇ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Блудова Ю.	
Формування цифрової культури майбутнього вчителя нуш як основа ефективної професійної діяльності.....	342

Гриценко Є.

Основні аспекти створення щасливого STEAM простору..... 346

Жигло О.

Цифрові трансформації у вищій освіті: від традиційної педагогіки до адаптивного навчання..... 351

Литвиненко С.

Формування медіаграмотності викладачів у цифрову епоху: виклики та перспективи..... 356

Дрозд М., Ялліна В.

Розвиток цифрової грамотності як ключового чинника персоналізованого навчання..... 360

Кайдалова Л.

Педагогічна комунікація в цифровому освітньому середовищі..... 364

СЕКЦІЯ VIII ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ В ОСВІТІ ТА НАУЦІ

Ван Бо

Забезпечення персоналізованого підходу в навчанні студентів засобами штучного інтелекту..... 368

Березіна І.

Можливості використання штучного інтелекту на уроках фізики 371

СЕКЦІЯ IX ПЕРСПЕКТИВИ ПОДОЛАННЯ ОСВІТНІХ ВТРАТ В УМОВАХ ВОЄННОГО ТА ПОВОЄННОГО ЧАСУ

Башкір О.

Попередження професійної деформації педагогічних працівників..... 375

Боярська-Хоменко А., Денисенко А.

Педагогічна підтримка дітей, які проживають на деокупованих територіях..... 379

Васильєва С.

Психологічна реабілітація дітей молодшого шкільного віку після травматичних подій..... 382

Винник О.

Комплексний підхід до подолання освітніх втрат з фізики: ефективність

стратегії та цифрові ресурси.....	387
Зеленська Л.	
Поняття «психічні стани людини» у наковому дискурсі.....	391
Ковтун Н., Кін О.	
Проблема професійного вигорання педагогів в умовах воєнного стану.....	395
Копленко О., Білик В.	
Психолого-педагогічні особливості агресивної поведінки підлітків в умовах воєнного стану.....	399
Лаптева С., Кін О.	
Проблема психологічної допомоги в контексті сучасних досліджень.....	404
Лоза О.	
Роль емоційного інтелекту в запобіганні депресивним станам.....	408
Углік Д.	
Психологічні стратегії саморегуляції військовослужбовців в умовах бойових дій.....	412

dishonesty while preparing learners for global challenges by developing lifelong learning competencies.

Considering the above, the competence-based approach equips students with the skills needed to tackle contemporary challenges while fostering a culture of transparency and accountability in learning. By adopting innovative strategies and addressing implementation challenges, this approach can reshape educational practices, ensuring that academic integrity remains a cornerstone of quality education in the digital age.

References

1. Malykhin, O., Aristova, N., Kugai, K., Vyshnevskaya, M., & Makhovych, I. Soft Skills Development in the English Language Classroom: Students' Perspectives on the Problem. *Society. Integration. Education: Proceedings of the International Scientific Conference* (Rezekne, May 24th, 2024). Rezekne, Rezekne Academy of Technologies, 2024. Vol. I. Pp. 182-193. DOI <https://doi.org/10.17770/sie2024vol1.7852>
2. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 01.03.2025).
3. Теремінко Л., Гурська О. Методологічні засади формування готовності до професійної мобільності майбутніх ІТ-фахівців у процесі іншомовної підготовки. *Theory and Practice of Science: Key Aspects: Proceedings of the 1st International Scientific and Practical Conference* (February 19-20, 2021). Rome: Dana, 2021. С. 408-414. DOI <https://doi.org/10.51582/interconf.19-20.02.2021.040>

РЕЗИЛЬЄНТНІСТЬ ВИКЛАДАЧА СУЧАСНОГО УНІВЕРСИТЕТУ: СУТЬ І СТРУКТУРА

Вікторія ЖЕЛАНОВА

доктор педагогічних наук, професор
Київський столичний Університет імені Бориса Грінченка
м. Київ, Україна

Інна ЛЕОНТЬЄВА

кандидат педагогічних наук, доцент
Київський столичний Університет імені Бориса Грінченка
м. Київ, Україна

Авторами проаналізовано вітчизняні та світові дослідження щодо суті феномену резильєнтності людини. Представлено власне розуміння резильєнтності, її структури та критеріального апарату. Узагальнено результати дослідження щодо рівня резильєнтності й стресостійкості викладачів вітчизняних ЗВО в умовах війни.

Ключові слова: викладач університету, діагностика резильєнтності, резильєнтність викладача ЗВО, рівні резильєнтності, структура резильєнтності викладача ЗВО.

The authors analyze the national and world research on the essence of the phenomenon of human resilience. The authors present their own understanding of resilience, its structure and criterion apparatus. The results of the study on the level of resilience and stress resistance of teachers of domestic higher education institutions in the conditions of war are summarized.

Keywords: university teacher, diagnostics of resilience, resilience of a university teacher, levels of resilience, structure of resilience of a university teacher.

У складних реаліях України, пов'язаних, з одного боку, з відчуттями небезпеки, невизначеності й тривожності, породженими війною, з іншого – підвищеною увагою світового суспільства до збереження ментального здоров'я людини в епоху «крихкого світу», однією з нагальних наукових проблем постає питання розвитку здатності особистості тримати й поновлювати внутрішню рівновагу задля збереження та відновлення здатності тривало й продуктивно функціонувати в усіх сферах своєї життєдіяльності, незалежно від характеру й складності її обставин. Вища освіта як одна з базових інституцій українського суспільства виявилася вразливою до цієї ситуації, а тягар відповідальності за створення безпечного

освітнього середовища, підтримку, супровід, розраду та допомогу в цій складній ситуації ліг на плечі викладача.

У цьому контексті доцільним є питання розвитку його резильєнтності як системотвірного елементу в структурі його особистості, що виступає ресурсом для подолання стану фрустрації, депривації, тривожності, страхів, загальної невротизованості й депресії, уможлиблює адекватну адаптацію людини до стресових ситуацій, її життєстійкість. Ці об'єктивні детермінанти актуалізують необхідність дослідження суті та структури резильєнтності викладача сучасного університету.

Начасність цієї проблеми підкреслюється в нормативно-правових документах державного рівня: Стратегія національної безпеки (2020); Концепція забезпечення національної стійкості (2021); Указ Президента України «Про цілі сталого розвитку до 2030 року» (2019) та громадських й дослідницьких проєктах: Всеукраїнська програма ментального здоров'я «Ти як?», Програма «RAZOM з тобою», Соціальний проєкт «School of Mental Health». Важливість цієї проблеми підтверджується людиноцентрованими цінностями, задекларованими в європейських документах: резолюція Генеральної Асамблеї ООН «Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development» (2015), Повідомленні Комісії до Європейського парламенту, Ради, Європейського економічного та соціального комітету та Комітету регіонів «Commission Work Programme 2021 – A Union of vitality in a world of fragility» (2020).

Проблема резильєнтності є однією з найбільш досліджуваних в сучасному вітчизняному [1; 2; 3; 4; 5; 6; 8; 9; 10] й зарубіжному науковому дискурсі [7; 11]. Етимологія терміну «резильєнтність» пов'язана з латинським терміном «resilire», що тлумачиться як уміння подолати, пристосуватися до дуже складних обставин. Уперше у світовій науковій літературі термін з'явився в 1970-х роках у працях Garmezy (1972); Rutter (1979), у контексті висвітлення хронічного неблагополуччя як відхилення від норми (Bonanno, Diminich, 2013) [7].

Наше тлумачення цього поняття пов'язане з його розумінням як триаспектного синтетичного явища, що можна розглядати в трьох площинах: як процес, що передбачає динамічні аспекти резильєнтності; як властивість особистості, що передбачає її здатність відновлюватися після несприятливих умов і зростати після подій, що травмують; як стан особистості, що характеризується готовністю протистояти та адаптуватися до подій, що травмують. Із метою діагностики рівня розвитку резильєнтності викладача сучасного ЗВО нами було обґрунтовано структуру цього феномену та виокремлено її критеріальний апарат. Узагальнено представимо його у таблиці 1.

Таблиця 1

Структура та критерії резильєнтності особистості

Компоненти	Мотиваційно-цільовий	Емоційно-вольовий	Праксіологічний
Критерії	Стимулювальний	Афективний	Діяльнісний
Показники	Цілеспрямованість і мотивація на успіх Позитивне світосприйняття	Стресостійкість Відновлювальність	Особистісна ефективність Допомога та супровід «іншого»

Окреслена структура та критеріальний апарат уможливили розроблення методології дослідження резильєнтності викладача сучасного університету, дали можливість дібрати відповідний діагностичний інструментарій та провести експериментальний зріз на базі трьох українських університетів. У процесі дослідження було визначено рівні розвитку резильєнтності та стресостійкості викладачів та провідні копінг-стратегії подолання негативних. Оскільки формат тез не передбачає детального опису методики формування вибірки респондентів, методології та методів дослідження й статистичного аналізу отриманих під час зрізу експериментальних даних, зупинимося на аналізі отриманих результатів та зроблених висновках.

За результатами діагностики резильєнтності викладачів, встановлено, що 28,54 % викладачів мають високий рівень резильєнтності. У 53,06 % викладачів виявлено середній рівень. Низький рівень резильєнтності діагностовано у 10,37 % викладачів. Аналіз результатів дослідження стресостійкості викладачів дало можливість дійти таких висновків: низький рівень спостерігається у 26, 53 % – такі показники є сигналом тривоги, що є попередженням щодо небезпеки виникнення психосоматичних захворювань; пороговий рівень стресостійкості виявлено в 51,02 % викладачів, що відповідає середньому рівню стресостійкості, який знижується зі збільшенням стресових ситуацій, а це, у свою чергу, призводить до того, що особистість змушена більшу частину своєї енергії і ресурсів витратити на боротьбу з негативними психологічними станами, що виникають у процесі стресу; достатньо високий рівень стресостійкості діагностовано у 22,45 % викладачів – респонденти з такими показниками не витрачають енергію і ресурси на боротьбу з негативними психологічними станами, що виникають під час стресу, тому будь-яка діяльність, незалежно від її спрямованості і характеру стає ефективнішою.

Отже, серед викладачів переважає пороговий рівень стресостійкості. Результати дослідження провідних копінг-стратегій у викладачів в умовах війни дали підстави засвідчити, що всі виявлені стратегії не перевищують прикордонного стану і потрапляють у зону низької або середньої напруженості. Такий результат дає нам підстави говорити про досить високий адаптаційний потенціал викладачів.

Найбільш часто використовуваними способами подолання стресових ситуацій у викладачів виявлено такі: «прийняття відповідальності» ($X_{\text{ср.}}=55,7$), «позитивна переоцінка» ($X_{\text{ср.}}=57,1$) і «самоконтроль» ($X_{\text{ср.}}=62,5$). Також нами було виявлено, що характерною для викладачів ($X_{\text{ср.}}= 53,7$) є копінг-стратегія «планування вирішення проблеми». Найменш використовуваними серед викладачів є стратегії «втеча-уникнення» –

($X_{\text{ср.}}=38,6$), «дистанціювання» ($X_{\text{ср.}}=35,8$) та «конфронтаційний копінг» – викладачі ($X_{\text{ср.}}=32,6$).

Отже, можемо узагальнити, що домінують у викладачів є стратегія поведінки «самоконтроль» (подолання за цим типом призводить до стримування і придушення всіх негативних емоцій); на другому місці – «позитивна переоцінка», яка характеризується адаптивними та трансформаційними формами поведінки; на третьому місці – стратегія «прийняття відповідальності», за якої суб'єкт визнає свою роль у виникненні проблеми та відповідальність за її розв'язання, причому надмірна вираженість цієї поведінкової стратегії може призводити до невиправданої критики та почуття провини.

Зауважимо, що нами було встановлено прямий зв'язок між стресостійкістю, домінуванням певних копінг-стратегій та резильєнтністю: на високому рівні значущості – між резильєнтністю та пошуком соціальної підтримки ($r = ,481$ при $p \leq 0,01$), прийняттям відповідальності ($r = ,342$ при $p \leq 0,01$), плануванням вирішення проблем ($r = ,463$ при $p \leq 0,01$), позитивною переоцінкою ($r = ,453$ при $p \leq 0,01$) та на достовірному рівні значущості – між резильєнтністю та самоконтролем ($r = ,222$ при $p \leq 0,05$).

Отже, використання таких копінг-стратегій, як пошук соціальної підтримки, прийняття відповідальності, планування розв'язання проблем, позитивна переоцінка, самоконтроль детермінує підвищення рівня резильєнтності, натомість між резильєнтністю та копінг-стратегією дистанціювання існує зворотній зв'язок ($r = -,271$ при $p \leq 0,05$), тобто соціальне дистанціювання знижує рівень резильєнтності викладача.

Список використаних джерел

1. Лазос, Г.П. Резильєнтність: концептуалізація понять, огляд сучасних досліджень. *Актуальні проблеми психології. Консультативна психологія і психотерапія*. 2018. № 14 (3). С.26–64.

2. Мельничук, І. Я. Теоретико-методологічні основи розвитку та корекції резильєнтності. *Наукові записки. Серія: Психологія*. 2024. № 2. С.82–87. <https://doi.org/10.32782/cusu-psy-2024-2-12>
3. Alieva A., Nechitailo I. Resilience of education systems: what lessons can be learned from Ukraine? 2023. NESET ad hoc report.
4. Afuzova HV., Naidonova HO., Krotenko VI. Resilience As A Factor Of Mental Health Maintenance Under Martial Law. *Habitus*. 2023. № 53. С.100-104. Doi :32782/2663-5208.2023.53.16
5. Assonov Д., Khaustova O. Development of resilience concept in scientific literature of recent years. *Psychosomatic Medicine and General Practice*. 2019. № 4. Doi :10.26766/pmgp.v4i3-4.219
6. Banit O., Merzliakova O. Identification the key strategies of resilience of Ukrainian teachers in the conditions of war. *European Humanities Studies: State and Society*. 2023. №1. С.4–23. Doi :10.38014/ehs-ss.2023.1.01
7. Bonanno, G. A., Diminich, E. D. Annual research review: Positive adjustment to adversity-trajectories of minimal-impact resilience and emergent resilience. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*. 2013. №54(4). С.78–401. Doi : 10.1111/jcpp.12021
8. Fedorchuk V. M., Komarnitska L. M., Storozhuk N. R. Resilience Of Personality In The Conditions Of Martial Law. Resilience: The Main Challenges And Development Of Resilience Competencies In The Educational Paradigm. 2023. С.112-126. Doi :10.30525/978-9934-26-336-1-8
9. Hrabovska S., Partyko T., Stelmashchuk K. Adaptability to Stress in Student Youth at Different Stages of the Russian-Ukrainian Military Conflict. *Insight: the psychological dimensions of society*. 2024. № 12. С.115-136. Doi :10.32999/2663-970X/2024-12-6
10. Ihnatenko K., Sadzaglishvili Sh. Distance education in higher education institutions in Ukraine during war: challenges and adaptations. *Social Work and Education*. 2024. № 1 (4). С.499-514. doi: 10.25128/2520-6230.24.4.4

11. Clark JN. Resilience as a 'concept at work' in the war in Ukraine: Exploring its international and domestic significance. *Review of International Studies*. 2024. №50(4). С.720-740. doi:10.1017/S0260210524000305

СУТЬ ЖИТТЄВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ОСОБИСТОСТІ

Олександр ЛЮБЧЕНКО

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
м. Харків, Україна

У статті розглядається визначення суті поняття «життєва компетентність» з позицій соціального, педагогічного та психологічного підходів. Життєва компетентність є інтегрованою варіативною здібністю особистості, феноменом, що проявляється в індивідуально-особистісному, соціальному, ситуативному та продуктивному аспектах життєдіяльності людини.

Ключові слова: *життєва компетентність, особистісний саморозвиток, самоактуалізація, самореалізація, компетентнісний підхід.*

The article considers the definition of the essence of the concept of «life competence» from the standpoint of social, pedagogical and psychological approaches. Life competence is an integrated variable ability of the individual, a phenomenon that manifests itself in the individual-personal, social, situational and productive aspects of human life.

Key words: *life competence, personal self-development, self-actualization, self-realization, competence approach.*

Формування життєвих або глобальних компетентностей особистості стає пріоритетним завданням у сучасній науково-педагогічній теорії та практиці в усьому світі. Особливу увагу та занепокоєння виражають представники всіх сфер діяльності до розв'язання проблем забезпечення сталого та життєстійкого розвитку світу, які були сформульовані